

Den Haag

ADVIEZEN – Welstands- en Monumentencommissie 1

Gemeente Den Haag, 12 januari 2022

Locatie:

Videoconferentie

Aanwezig:

Marianne Loof	Voorzitter, niet aanwezig bij agendapunt 6
Wijnand Galema	Lid, plaatsvervangend voorzitter bij agendapunt 6
Franz Ziegler	Lid
Gus Tielens	Lid
Joris Molenaar	Lid
Philomene van der Vliet	Lid

Secretaris:

Sander van der Ven

A. HAMERSTUKKEN

De commissie is akkoord gegaan met de adviezen uit de ter plekke voorgelegde hamerstukkenlijst(en):

Hamerstukkenlijst A voor vaststelling op 12 januari 2022

B. INGEKOMEN BOUWPLANNEN

De commissie heeft over onderstaande plannen geadviseerd. De adviezen zijn ter plekke vastgesteld.

1 De Gheijnstraat ongenummerd naast 115 en 131

Wcie 20220112/202112885

Bouwen/Cultuurhistorie (beginselaanvraag): het realiseren van 11 appartementen over 2 gebouwen naast De Gheijnstraat 115 en 131, het plaatsen van een overkapping voor 20 fietsen, het vervangen van het hekwerk aan de straatzijde, het aanpassen van parkeerplaatsen, het groen inrichten van de buitenruimte, het verplaatsen van een mast, het kappen van 3 bomen en herbeplanting van 5 bomen.

Niet akkoord

Het beginselplan is getoetst aan de Welstandsnota en beoordeeld in het kader van de gebiedsaanduiding 'Overige zone – Gemeentelijk beschermd stadsgezicht'.

Ten opzichte van het op 17 december 2021 beoordeelde ontwerp is zowel de hoofdopzet, als de vormgeving, als de landschappelijke inpassing gewijzigd. Een analyse van de locatie – wat zijn de waarden, op zichzelf en als onderdeel van het beschermd stadsgezicht – ontbreekt echter. Het voorstel is hierdoor een invulling van een restruimte in plaats van een reactie op de specifieke context.

De analyse moet de cultuurhistorische en ruimtelijke kwaliteiten benoemen en waarderen. Op basis van deze waarden kan bepaald worden wat de ruimte is voor ontwikkeling van deze locatie en welke typologie daarbij past. Belangrijk daarbij is (het gebruik van) de buitenruimte: de openbare route, de tennisbanen en de grote bomen. Hoe kunnen de tennisbanen en de woonontwikkeling samen gebruik maken van het binnengebied en hoe kan nieuw groen voldoende tegenwicht bieden aan de gebouwde omgeving.

2 Leyweg 1485

Wcie 20220112/202117825

Bouwen: het veranderen en vergroten van de bedrijfsruimte Leyweg 1485 door het maken van extra bouwlagen en een aanbouw.

Niet akkoord

Het bouwplan is getoetst aan de Welstandsnota.

Op 21 april 2021 heeft de commissie ingestemd met de hoofdopzet en de vormgeving van de transformatie/uitbreiding van de bestaande bedrijfsruimte. Het toen positief beoordeelde gevelconcept en de eenduidige toepassing daarvan rondom het gebouw is verwaterd. De nu voorgestelde gevelmaterialen passen niet bij het gevelontwerp, de borstweringen van sandwichpaneel verstoren de verticaliteit van de gevels en de verschillende materialen voor de verschillende gevels doen de alzijdigheid van het gebouw teniet. Het gebouw valt uit elkaar.

De commissie spreekt haar waardering uit voor het inrichtingsontwerp voor de buitenruimte aan de zijde Leyweg/Noordweg.

3 Lichtenbergweg 29-111 e.o. (De Schaloen)

Wcie 20220112/202122715

Bouwen: het bouwen van 307 appartementen met onderliggende parkeergarage ter plaatse van de te slopen woningen Lichtenbergweg 29 t/m 111, Schaloenstraat 2 t/m 112, Schaloenstraat 5 t/m 59 en Hillenraadweg 20 t/m 46 (project De Schaloen, fase 1, blok 1 t/m 4) en het realiseren van 4 in- of uitritten.

Niet akkoord

Het bouwplan is getoetst aan de Welstandsnota.

De commissie constateert dat het bouwplan bestaat uit alle fasen van project De Schaloen, de twee samengestelde hoogbouwblokken en de twee kleinschaligere blokken aan weerszijden van de kerk op de hoek Cannenburglaan/Loevesteinlaan.

Eerder heeft de commissie de hoogbouwblokken beoordeeld als beginselplan. Toen is de hoofdopzet van de gebouwen, in het bijzonder de leesbaarheid van die hoofdopzet, positief beoordeeld. Het toen negatief beoordeelde gevelontwerp – het gebrek aan plasticiteit, de uitstraling en de kwaliteit van het gevelmateriaal – is overtuigend aangepast.

De dieptewerking van de gevels en de uitvoering in licht metselwerk zorgen voor een goede inpassing van de nieuwbouw in de omgeving. Het gevelontwerp vraagt echter nog een verdiepingsslag.

Het beeldkwaliteitsplan dat voor deze locatie is opgesteld suggereert meer verfijning in het metselwerk dan het nu voorgestelde halfsteensverband. Gecombineerd met een nu nog ontbrekende oplossing voor geveldragers en dilataties kan dit worden gebruikt om de gevels te verrijken. In het bijzonder de landing en de top van de gevels vragen deze verfijning/verrijking.

Voor de gevel worden twee kleuren gebruikt: geel metselwerk en bijna zwart voor alle kozijnen, deuren, ramen en panelen. Deze twee kleuren contrasteren sterk en zullen hard ogen. De commissie pleit voor een warmer grijs.

De gevels van de twee laagbouwblokken aan weerszijden van de kerk zijn niet eerder besproken, maar gelijk aan de hoogbouwblokken. De commissie vraagt een sterker onderscheid om recht te doen aan de structuur en geschiedenis van Moerwijk, waarin ensembles onderscheidend zijn ten opzichte van elkaar, maar wel samenhang vertonen. Dit onderscheid kan gerealiseerd worden in subtiele verschillen in bijvoorbeeld dakrand, plint, metselwerk of kleurstelling.

De commissie is blij met het voorstel voor de inrichting van de verhoogde binnentuin van een van de hoogbouwblokken. Gedetailleerde informatie over de toe te passen materialen, detaillering van bijvoorbeeld afwatering en installaties en een doorsnede over het blok ontbreken echter. De binnentuin van het tweede hoogbouwblok mist. De landing/inpassing van de blokken op het maaiveld ontbreekt. Bij de hoogbouwblokken gaat het om de aansluiting op en de overgang naar de openbare ruimte rondom en tussen de blokken. Bij de laagbouw gaat het daarnaast om de aansluiting op en de samenhang met de bestaande bebouwing en buitenruimte.

4 Maziestraat ongenummerd naast Maziestraat 20, 22, 22A en 24

Wcie 20220112/202121126

Bouwen/Cultuurhistorie: het bouwen van een woning naast Maziestraat 20, 22, 22A en 24.

Akkoord

Het bouwplan is getoetst aan de Welstandsnota en beoordeeld in het kader van de dubbelbestemming 'Waarde-Cultuurhistorie'.

De commissie kan instemmen met het voorgestelde huis. Met een hoofdvorm van twee lagen met een kap en een traditionele vormgeving in stucwerk is het een passende toevoeging aan de directe omgeving, zowel aan het ensemble van de Maziestraat als richting de open, groen ruimte.

De architectonische uitwerking is zorgvuldig en hoogwaardig. De commissie vraagt de detail D20 zo aan te passen dat er sprake is van een doorgaande nok(lijn), aansluitend bij detail D19.

5 Neherkade 1860 tot en met 2920

Wcie 20220112/202117422

Bouwen: het veranderen van de gevels van de woningen Neherkade 1860 tot en met 2920 door het vervangen van de balkonhekken.

Niet akkoord

Het bouwplan is getoetst aan de Welstandsnota.

Eerder heeft de commissie aangegeven in beginsel niet afwijzend tegenover aanpassingen van dit woongebouw te staan, maar een analyse van de kwaliteiten en de betekenis van de bestaande architectuur(stijl) te missen. Zowel van het gebouw op zichzelf, van het gebouw in zijn stedenbouwkundige context, als van het gebouw binnen het oeuvre van Aldo Rossi.

Het aangepaste voorstel gaat veel meer uit van het bestaande gebouw, behoudt bepalende elementen in het gevelontwerp en vormt andere om. De commissie ziet deze aanpak als een verbetering, maar ziet ook nog aandachtspunten, in het bijzonder daar waar de nieuwe detaillering of kleurstelling tot nieuwe verhoudingen leidt.

De gevels aan de Neherkade en aan de zijde van het Slachthuisterrein verschillen. Die aan de Neherkade heeft meer geleding en detail en de toepassing van het kleurenpalet verschilt per gevel.

De opvallende wijzigingen zijn de vernieuwing van de lage hekwerken en het schilderen van enkele betonelementen, waaronder de rand van de galerijen.

De nieuwe hekwerken hebben een aangepaste detaillering, in het bijzonder de aansluiting op de balusters, waardoor de balusters en de hekwerken samensmelten. Daarnaast verdwijnen de passtukken, waardoor hekwerken met een liggend kruis geïntroduceerd worden. Hiermee wijzigt aan de Neherkade de samenhang met de hoge hekwerken en aan beide zijden wijzigen de verhoudingen in het totale gevelbeeld. De nieuwe invulling in helder glas van de hekwerken als vervanging van de geperforeerde panelen is aan de Neherkade door het behoud van de groene hekken mogelijk. Aan de zijde van het Slachthuisterrein leidt dit echter tot verlies van contrast en gelaagdheid en verdwijnt het 'weefsel' van de gevel. Dit wordt veroorzaakt door het verdwijnen van de groene geperforeerde panelen en door het wit schilderen van het beton. Deze reductie van het kleurpalet leidt tot een vervlakking van de gevel.

6 Rijswijkseweg 60 tot en met 86A (The Grace)

Wcie 20220112/202018154

Bouwen: het bouwen van 2 woontorens en commerciële functies (The Grace) ter plaatse van het te slopen kantoorgebouw Rijswijkseweg 60 tot en met 86A, het plaatsen van een grondkering of damwand.

Bij de beoordeling van dit plan was Marianne Loof niet aanwezig.

Akkoord

Het bouwplan is getoetst aan de Welstandsnota.

Eerder heeft de commissie ingestemd met de hoofdpzet en de architectuur van dit complex van een stedelijk basement en twee torens die verschillen, maar dezelfde taal spreken. De aanvullingen en de verdere uitwerking van het ontwerp maken een overtuigend gebouw, stedenbouwkundig en architectonisch goed gehecht in de directe omgeving en een hoogwaardige toevoeging aan de grotere schaal van de stad. De commissie is enthousiast over het frisse beeld

De toepassing van materialen en de detaillering van aansluitingen zijn zorgvuldig en eenduidig. Met een aantal sterke gevelfragmenten en details ontstaat een krachtig gevelbeeld dat zowel een antwoord is op de schaal van het gebouw, als het gebouw geleed en leesbaar maakt. Het reclameplan, dat naamsaanduidingen ondergeschikt maakt aan het grote gebaar van het gebouw, draagt bij aan een duurzaam hoogwaardig beeld.

De commissie benadrukt de noodzaak en de waarde van mock-ups van delen van de gevel.

De daktuinen overtuigen. Zij maken integraal deel uit van het gebouwo ontwerp. De commissie mist een watergeefstelsel voor de luifel aan de spoorzijde en ziet een oplossing daarvoor graag ter nadere goedkeuring voorgelegd.

De beoordeling van de buitenruimte rondom het gebouw, inclusief de arcade, is aan de Adviescommissie Openbare Ruimte (ACOR). Wel wenst de commissie het belang van de arcade als openbare route te benadrukken. Voorkomen moet worden dat aan de arcade andere dan verkeersfuncties worden toebedeeld.

7 Scheveningseweg 82

Wcie 20220112/202114504

Bouwen/Cultuurhistorie (beginselaanvraag): het bouwen van een woongebouw ter plaatse van het te slopen kantoor Scheveningseweg 82.

De beoordeling van dit beginselplan is uitgesteld.

8 Treublaan 2

Wcie 20220112/202114427

Bouwen: het bouwen van 81 appartementen met een stallingsgarage ter plaatse van het te slopen patershuis Treublaan 2.

Niet akkoord

Het bouwplan is getoetst aan de Welstandsnota.

Eerder heeft de commissie positief geadviseerd over de hoofdropzet en de vormgeving van de nieuwbouw, naast en onderdeel van het ensemble van het school-/kloostercomplex. De architectonische uitwerking en de landschappelijke inpassing zijn aangevuld en aangepast.

De commissie kan in dit specifieke geval instemmen met de toepassing van minerale steenstrips als gevelmateriaal. Door de toepassing van verschillende 'metselverbanden' en een slimme positionering van de naden tussen de gevelelementen kan een geloofwaardig gevelbeeld ontstaan. De commissie mist echter overhoekse details, de oplossing naar de kopgevels, en vraagt een verdere uitwerking van de kitvoegen. Hoe worden zij behandeld en hoe verhouden zij zich tot andere voegen met eenzelfde positie/functie, bijvoorbeeld boven en onder het staand metselwerk.

De aanpassing van de niet gemetselde borstwering van vlak naar geprofileerd aluminium beoordeelt de commissie als een grote verbetering. Dit geeft de gevel meer diepte en verfijning en overtuigt als verwijzing naar de houten borstweringen van de oorspronkelijke bebouwing. Ook het bekleden van de balkonconstructie en -randen met aluminium is een verbetering. De balkons worden zo een duidelijker onderdeel van de gevel.

De commissie vraagt aandacht voor de detaillering van het dak. Het aluminium van de dakranden lijkt te dicht tegen de gevel gedetailleerd, wat leidt tot vervuiling. Daarnaast leidt het concept van het dak als een aluminium kader met een iets verdiepte vulling van zonnepanelen tot een verhoogde, te zelfstandige nok.

Het landschapsplan is helder. De commissie benoemt vier aandachtspunten.

- De afstand tussen de poten van de balkons en het pad dat daarlangs loopt, is zeer minimaal. Voor een geslaagde landing en voor een overtuigender begroeid talud naar de nieuwbouw is iets meer maat nodig;

- Het doortrekken van het gras onder de balkons is zoals nu voorgestelde onrealistisch;
- Onduidelijk is hoe de parkeergarage wordt ingekleed;
- De noodzaak voor een sedumbedekking van de kap van het verbindingslid is onduidelijk. Het groen lijkt een willekeurig toevoeging, zonder relatie met het gebouwoontwerp.

9 Veenweg ongenummerd hoek Kostverlorenweg ongenummerd

Wcie 20220112/202113620

Bouwen: het bouwen van een woning aan de Veenweg ongenummerd hoek Kostverlorenweg ongenummerd.

Akkoord

Het bouwplan is getoetst aan de Welstandsnota.

Met de bijzondere, op zichzelf staande architectuur van de villa heeft de commissie eerder ingestemd. Zij spreekt haar waardering uit voor de optimalisering van de inpassing en de verdere verfijning van de architectonische uitwerking.

De nu voorgestelde parkeeroplossing is veel vanzelfsprekender. Door de gevel van het souterrain als keermuur door te zetten, inclusief het samenbindende UNP en hekwerk, wordt de parkeeroplossing een onderdeel van de villa. Er ontstaat één podium als toevoeging aan het landschap met daarop de villa.

De toegevoegde gevelfragmenten, gecombineerd met het overzicht van materialen en kleuren, laten een zorgvuldige en eenduidige uitwerking zien.

10 Willem Lodewijklaan 2

Wcie 20220112/202119046

Bouwen/Cultuurhistorie: het vergroten en veranderen van het bijgebouw van de woning Willem Lodewijklaan 2 door het plaatsen van een aanbouw, het wijzigen van de voorgevel, het aanbrengen van een staalconstructie, het uitvoeren van onderhoudswerkzaamheden aan het bijgebouw en het plaatsen van een terreinafscheiding.

Niet akkoord

Het bouwplan is getoetst aan de Welstandsnota en beoordeeld in het kader van de dubbelbestemming 'Waarde-Cultuurhistorie'.

De commissie adviseert positief over de hoofdropzet van de toevoeging aan de voormalige garage en beoordeelt het ontwerp als een goede uitwerking van het eerder geaccordeerde beginselplan.

Twee toegevoegde elementen doen echter afbreuk aan de helderheid en de kwaliteit van het ontwerp. De zonnepanelen hebben een onnodig steile helling en zijn daardoor opvallend zichtbaar. De commissie vraagt een flauwere helling, waarmee de panelen zullen wegvallen. De doorvalbeveiligingen voor de puin van de verdieping verstoren de verticaliteit van de gevel en conflicteren met het bijzondere traliewerk.

Daarnaast mist de commissie informatie over de steen en het metselverband en vraagt zij aandacht voor de afwatering van de luifel.

Het tussenlid tussen de voormalige garage en de nieuwbouw is zeer transparant gedetailleerd, maar het gebruik van dit tussenlid als verblijfsruimte zal het doorzicht blokkeren. Dit haalt het concept van een transparante verbinding en daarmee van de samenwerking van het bestaande en het nieuwe volume onderuit. De commissie vraagt een integrale oplossing voor de vormgeving en het gebruik van het tussenlid.

De overgangen/scheidingen in de tuin zijn onvoldoende landschappelijk opgelost. Zo staan de muren zeer dicht op de bomen, wat schadelijk is voor die bomen.

Marianne Loof

Voorzitter Welstands- en Monumentencommissie

Wijnand Galema

Plaatsvervangend voorzitter Welstands- en Monumentencommissie